

Ключевые слова: современная украинская массовая литература, элитарная литература, массовая литература, жанровый канон, шаблон, бестселлер, читабельность, эстетический шаблон, идеологический стереотип, культурный продукт, информационная политика.

Y. Brygadyr, PhD student
Institute of Philology Taras Shevchenko National University of Kyiv

The creation of Andriy Kokotyuha as an example of modern ukrainian popular literature

The article is devoted to the main categories of modern popular literature. It also focused on the concepts of readability, screen, formality, canon of the genre, template, bestseller. The creation of Andriy Kokotyuha is considered in the context of modern Ukrainian popular literature, and what is important, the question of forming of Ukrainian cultural space is also raised.

Keywords: modern Ukrainian mass literature, elite literature, popular literature, canon of the genre, template, bestseller, readability, aesthetic pattern, ideological stereotype, cultural product, information policy.

УДК 821.161.2]81'01

А. Бурутіна, студ.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ПАРАДИГМА ОБРАЗІВ СВЯТИХ БОРИСА І ГЛІБА У СЕРЕДНЬОВІЧНИХ ЖИТТЯХ

У статті досліджується парадигма образів Бориса і Гліба у киеворуських житіях: "Повідання про святих князів Бориса та Гліба" невідомого автора та "Чтеніє про житіє і погублення блаженних страстотерпців Бориса і Гліба" Нестора. Аналізується авторська інтерпретація образів святих та риси їхньої індивідуалізації, визначається специфіка інтерпретацій образів у кожному із творів.

Ключові слова: парадигма, образи Бориса і Гліба, "Повідання про святих князів Бориса та Гліба", "Чтеніє про житіє і погублення блаженних страстотерпців Бориса і Гліба" Нестора, агіографічна література, святий.

На початку нашої ери, а саме християнської, священослужителів, які були визнані святими, після смерті стали записувати до окремого списку, який по-грецьки звався "канон", звідси походить термін "канонізація". Першими канонізованими на теренах Русі-України стали князі Борис і Гліб. Так почали творити

автентичний пантеон руських святих. У циклі пам'яток про князів Бориса та Гліба вони представлені як єдине ціле, як парний образ, з якого виводиться монолітний образ святості. Але варто погодитися із слушною заувагою Г. Межжеріної: "... їхні соціально-етичні портрети нетотожні, індивідуалізовані" [1, 28]. Тому предметом нашого дослідження є окремі морально-етичні образи двох святих – Бориса та Гліба.

На час творення образів святих у свідомості християнської людини вже були закладені уявлення про морально-ідеологічні засади "обраних Богом". Проте парадигма образу святості була рудиментарною і потребувала більш чіткого окреслення. Метою життійної літератури було не лише уславити святого, а й створити образ, який "поведе" за собою читача і спрямує на шлях істинний. О. Сліпушко зазначає: "Роль святого у середньовічному суспільному і культурному житті ставилась дуже високо, адже тогочасний світогляд вимагав прикладів для наслідування. Це були морально-етичні орієнтири для суспільства. Образ святого фактично виконував роль зв'язку між земним світом людей і потойбічним, небесним світом. Кожен святий був обранцем із людей, належить світу Божественного. Кожен святий був уособленням певної риси, а їх система творить загальний образ морального ідеалу часів Київоруської держави" [5, 156].

У "Повіданні про святих князів Бориса та Гліба" (далі "Повідання...") анонімного автора образи князів розглядаються окремо. Хоч у назвах розділів ("Забиття святого Бориса" та "Забиття святого Гліба") вже висувається автором натяк на подібність їхніх історій, у образах братів є суттєві відмінності. Ці образи автор подає читачеві у трьох площинах: проста людина, князь-воїн і людина віри.

Спочатку звернемося до образу **Бориса**. Роблячи екскурс у передісторію зображуваного, автор у першому розділі згадує про військові заслуги Бориса: *"Минуло при Володимирі після святого хрещення літ двадцять, і впав він у люту недугу; в той час Борис із Ростова прийшов, бо печеніги із раттю йшли на Русь. Був у великій печалі Володимир, оскільки не міг піти супроти печенігів. Тож прикликав блаженного Бориса, йому-бо в хрещенні ім'я було дане Роман, передав йому багатьох воїнів і послав супроти пече-*

нігів. *Борис же з радістю піднявся й пішов, але не знайшов супостатів своїх і повернувся назад*" [3]. Це єдина згадка у творі, присвячена військовій та політичній діяльності Бориса.

Площина "проста людина" та "людина віри" тісно взаємозв'язані. Коли Борис дізнається про смерть батька, то його вражає підлість Святополка, який приховав факт смерті. Як син він побивається, що не був поруч із батьком у момент смерті, що не віддав належне йому та його тілу: *"Горе мені, горе мені, що не було тут мене, світе мій, та ж бо поніс би я сам тіло твоє, поховав би і в гробові поклав! Я ж бо не ніс краси мужства тіла твого, не сподобився-бо цілувати добро літніх сивин твоїх, але, о блаженний! пом'яни мене в упокої твоїм!"* [3]. Переплетіння цих двох планів змалювання святого найбільше виявлене у родинних відносинах. Таке ставлення Бориса до батька зумовлене не просто повагою. Християнство висувало свої аксіологічні засади життя людини, а родинні зв'язки – одна з них. До них відносимо і ставлення Бориса до Святополка. Наприклад, *"Не підійму руки на старшого від мене брата, бо його я маю собі за батька"*. У цьому рядку з тексту вміщено повагу, любов до брата та вірність християнській моралі. Також Бориса бентежить той факт, що рідний брат хоче його смерті: *"Коли б мене ворог неважив, перетерпів би я це; коли б ненависник зло творив проти мене, сховався б я од нього, але Ти, Господи, бачиш, тож суди те, що сталося між мною і між братом моїм..."* [3]. Знаючи наміри Святополка, Борис обирає у боротьбі зі злом любов: *"Апостол-бо рече: "Як хто скаже: я Бога люблю, та ненавидить брата свого, той не правдомовець". І попри боязнь, в любові немає досконалішого, як любити – відкину нині страх і піду до мого брата і скажу: "Будь мені батьком, ти старший од мене брат" "* [3]. Закони християнства закликають любити ближнього свого, цього принципу дотримується і Борис.

Творячи образ Бориса довершеним та ідеальним, автор у той же час олюднює його. Борису властиві такі людські "паталогічні" почуття, як страх та вагання. Він весь час боїться зустрітися зі смертю, хоча знає, що за своє смирення буде нагороджений вічним життям. Цікавим елементом творення образу є сльози. Борис омивається слізьми, на чому варто наголосити. Омивання

у тексті постає своєрідним християнським ритуалом. Автор позиціонує сльози як голосіння за померлим батьком: *"Почувши про се (про смерть батька), Борис почав тілом утерпати і залився слізьми..."* [3], як катарсис *"Пішов по дорозі, мислячи про красу добродетель свого, і сльозами весь заливався, хотів стриматися, а не міг, і всі, його бачачи, також слізно плакали кожен у душі своїй і стогнали від горісті тодішньої. Хто-бо не заплаче від тої смерті погубної..."* [3], сльози тут також слугують омиванням тіла перед смертю, очищенням його і попередньою підготовкою до відходу на той світ, а також перед захопленням. Зазвичай у християнській практиці тіло омивають після смерті, але Борис знає свою близьку і неминучу долю, тому сам очищає себе водою сліз.

Знання про близьку смерть Борис отримав із віщого сну: *"І були вві сні його численні думки і печалі міцні, і тяжкі, і страшні: як віддатись на страсть і як відтерпіти і віру утримать, як він щадити мий вінець прийме від руки вседержительної"* [3]. Сон підтвердив його здогади, але це не зрушило героя з наміченого шляху у розв'язанні цього конфлікту. В європейській середньовічній літературі побутує термін "релігійний героїзм", щоправда, він вживається у контексті хрестових походів, але суть від цього не змінюється. Значення його полягає у тому, що воїн йде на свідому смерть в ім'я релігії, яку прославляє та несе у народи. Борис теж постає своєрідним воїном віри, він також свідомо дивиться в очі смерті, він теж помирає від меча, щоправда, не на полі бою та без затятої боротьби. І таке рішення Борис приймає свідомо та не зраджує йому до останнього, хоч мав досить часу на роздуми: *"Та ж коли мене вб'є, мучеником буду Богові мойому – я не противлюся! Не даремно пишеться: Бог противиться гордим, а смиренним дає благодать"* [3].

Смерть задля слави Господа не зветься мученицькою, а Борис обирає саме таку. Автор наближує його образ до подоби Ісуса: *"...де схочу гріхів своїх множество, що їх надбали брати батька мого і батько мій, – де ж бо їхнє життя і слава сього світу, срібло й золото, багаточінні ризи, вино й медове і їжа чесна, і бистрії коні, і домове красні та великі, і багато добра, і данини часті і безчисленні гордіння про боярів..."* [3]. Борис

розмірковує над тлінністю матеріального світу. Цього не розуміли його предки, тому їхні гріхи понесе він. Він мученик за всіх своїх рідних, які були прихильниками гедоністичного трибу життя. Хоч частка людства припадає на його плечі невелика, але це жертва Ісуса у мініатюрі, у значно зменшених масштабах, але все ж зі значною вагомістю.

Головним підтвердженням святості є чудо, яке творить святий після смерті, що відбувається з тілом далі: *"Се ж бо пречудно і дивно: стільки літ тіло святого лежало і не зачеплене було звірами, нітрохи не почорніло, як це тіла у мертвих, але світле було, і красне, і ціле, і добрі пахощі мало. Так було збережено страстотерпцеві тіло, і хоч не знав багато хто, де було покладено святі тілеса, але прославив їх Христос по цілій Руській країні пречисленими чудесами, що сяяли, ніби сонцем, сліпих просвічуючи, хворим здоров'я подаючи, кривим – ходіння, глухим – слух; усі недужі, котрі своєю вірою закликали скоро діставали цілення – несила виповісти творені святими чудеса"* [3].

Тепер зупинимось на образі **Гліба**. У другій частині "Повідання..." автор вже не так зосереджено концентрує свою увагу на образі, який має бути центральним. Фактично він таким і є, але позиціонується літописцем як доповнювальний до образу Бориса. Автор вдається до порівняння його з братом, паралельно розкриває образ Святополка, як контрасту, який підсилює велич ідеальних образів-типів. Гліб замальовується лише у двох площинах: проста людина і людина віри.

На відміну від Бориса, у Гліба часу на усвідомлення жахаючої звістки зовсім мало. Смерть застає його неочікувано, тому єдиний приклад для наслідування – Борис і його смиренна смерть: *"Хай же і я сподоблюся тут ж таки прийняти страсть, і з тобою я житиму, аніж у звабі світу сього бути, – і так він стогнав і сльозами землю мочив і з частими зітханнями Бога прикликав"* [3]. Але автор показує, що ступінь духовності Гліба нижчий, ніж у його брата. У момент, коли до нього приходять посланці Святополка, він благає їх про помилування, просить зважити на його молодий вік та тлінні принади зовнішності: *" – Господинове, братіє улюблена, залиште мене, ніякого зла не вчиню. Господинове мої, не ображайте мене – яку вчинив обиду братові мойому і вам? <...> Помилуйте мене, юність*

мою помилуйте, я буду рабом, господи нове мої, помилуйте. А ви, господи нове, не зітніте мене не виролого – не споживете колосу недозрілого, а молоко: беззлісної не ріжете лози молодой, добро плідной – молю я вас і схиляюся перед вами" [3]. Ці слова можна розцінювати як заклик до зміни рішення вбивць, що дозволило б їм не брати на себе ще один гріх. Можливо, автор хотів максимально наблизити витоки Гліба як святого до звичайних людей. Немає кращої мотивації для наслідування, як наближеність зразка до читача.

Та все ж благородна покора присутня, і Гліб присвячує свою смерть Господу "*...Господи, в руки твої віддаюся і тебе славлю з Отцем і Сином і Святим Духом*" [3]. Та і в цій ситуації образу князя властива амбівалентність. Тому що смерть його прирівнюється смерті ягняти: "*...окаянний Горясір велів зарізати його, повар же Глібовий на ім'я Торчин заколов блаженного Гліба, ніби незлобове ягня*" [3]. Під час убивства Бориса автор не уточнював, хто саме його вбив, а Гліба вбив його власний кухар, ми навіть ім'я його знаємо. Знову зниження тональності образу. На мить здається, що смерть із соромітницьким відтінком: кухар, ягня (худобина, свійська тварина), якби символ вівці не був наскрізь християнським, навіть емблематичним. Як зазначає О. Сліпушко: "У культурах християнських народів образ вівці має стійке і часто взагалі незмінне значення – це втілення невинності, простоти, ніжності, любові, жертвовності... В Біблії вівця також уособлює невинність, покірність, смирення. Саме такі риси людського характеру асоціюються з цим образом" [4, 34]. Ягня часто розглядають і як емблематичний образ християнства, адже він є уособленням жертвовної смерті Ісуса Христа. Також О. Сліпушко зазначає, що "біблійні образи вівці та ягняти є носіями архетипної ідеї прагнення до краси і гармонії, до морального та етичного ідеалу" [4, 35]. Автор дуже обережно окреслює святість Гліба, напрям його зростання висхідний: через низьке до високого. Але все одно, його рівень піднесення нижчий від рівня Бориса. Смерть його не настільки вагома, вона шаблонна і відповідає вимога, які формує тип образу святого. Гліб не мученик, він просто віддає свою душу Всевишньому, доєднується до брата. Ось у цьому моменті злегка виявляється парність їхніх образів, але автор ніде більше це не підкреслює.

Суперечливе уявлення про образ Гліба розвінчується описом місця, де було залишене його тіло: "...там, де лежало тіло святого, довгий час інколи стовп було видно вогненний, що горів, ніби свіча, і знов-таки чули янгольське співання, хто мимо проходив і лови чинив чи випасав" [3]. Таке містичне чудо свідчило про віднесення до лику святих. В умовах підготовки до канонізації – це один із основних пунктів. Адже святий – уособлення трансцендентного, ірреального, несвідомого, і підтвердити це може лише його дієвість після переходу в інший світ. Посмертні вчинки святих утверджують також існування вічного світу, де панує сам Бог, тому це так важливо.

Образи святих у творі анонімного автора розкриваються через пасивність дії та цілковиту статику. Єдине, що динамічне, – дух. Найяскравіше це видно на прикладі образу Гліба, дух якого еволюціонує від тяжіння до матеріального та тлінного до високо релігійного. Духовне наповнення Бориса в "Повіданні" викінчене і репрезентує читачу абсолютний ідеал, якого варто прагнути.

У "Чтенні про життє і погублення блаженних страсотерпців Бориса і Гліба" (далі "Чтеніє...") образи розкриваються близько один до одного. І, роблячи екскурс у дитинство святих князів, Нестор констатує парність образів через художній символ "дві зірки", оповідає про спільне дитинство при батьку: *"Так світилися, немов дві зірки святосяйні серед темряви. Звалися Борисом і Глібом. Послав же благовірний князь синів своїх кожного на надане ним володіння. А святих цих Бориса і Гліба біля себе тримав, оскільки ще дітьми були"* [2]. Порівняння братів із небесними світилами непомітно підносить їх не лише над людьми, а й переносить у світ небесного потойбіччя. Таким чином, брати постають перед нами вже представниками царства Божого, його посланцями, своєрідною зв'язкою між земним світом та трансцендентним.

Незважаючи на те, що Нестор зображує братів у парі з дитинства, він із художньою легкістю демонструє їхні індивідуальні риси. Акценти у парадигмах святих ті ж, що і в анонімного автора, але доповненні деталями.

Образ **Бориса** ідеалізується повністю, його духовність та здібності гіперболізовані. Образ Бориса домінує над образом Гліба вже з ранніх років. Гіперболізація діянь Бориса відбувається на

всіх рівнях: він надзвичайно розумний і прагне до інтелектуального і духовного пізнання, вже в дитинстві визначився зі способом життя, свідомо прагнув зближення з Господом: *"Брав бо книги і читав, бувши грамоті навчений. Читав же життя мучеників святих, і говорив, молячись зі сльозами: "Владико мій, Ісусе Христе, сподоби мене, як одного з тих святих, і даруй мені піти їхнім шляхом..." <...>був бо, як і перше говорив, дитиною тілом, а розум мав старечий, велику милостиню творячи старцям, і вдовам, і сиротам"* [2].

Нестор наводить приклади з буденного життя Бориса, не просто наближуючи його до пересічних християн, а прагнучи показати риси, якими повинна володіти кожна людина: *"Блаженний же Борис багато милосердя показав в області своїй, не тільки до убогих, але й до усіх людей, аж усі чудувалися милосердю його і лагідності. Був бо блаженний лагідним і смиренным"* [2]. Отже, християнська догма любити ближнього у Нестора розповсюджується на соціум, а не обмежується сімейним колом, як це було у анонімного автора. Серце святого повинне бути відкритим до кожного і в тому серці має бути любов. Це почуття, яке визначається багатьма рівнями, найкоротший шлях до злиття зі Всевишнім. Такою широкою є площина "проста людина" у не інакше як змалюванні Нестором образу старшого князя. Вживання автором різних тропів надають образу величі та розширюють межі сфери його земного буття.

Не оминає автор і рівня – князь-воїн. Є згадка тієї ж військової допомоги батьку Володимирі, що і в анонімного агіографа: *"Блаженний же Борис, як усе казав, пішов був із воями на ворогів... Вороги ж, як почули, що блаженний Борис іде з воями, втекли, не насмілившись противитися блаженному. Так дійшов до того місця блаженний, і замиривши гради всі, повернув назад"* [2]. Досягнення миру без кровопролиття – ознака духовної сили. Сам образ князя своєю блаженною вищістю зупиняє ворога від гріха та загарбницьких намірів.

Образи Нестора динамічні не лише духовно, їм властива динаміка руху, дії: *"Зрозумів же блаженний, що не прийде посланець його. Знявся з табору сам і пішов до брата свого"* [2]. Святий Борис сам іде до брата, а не пасивно чекає своєї участі. Це

зумовлено тим, що Нестор ставить своїх героїв у інші умови. Літописець не вводить у текст символ віщого сну та здатність інтуїтивного передбачення. Борис своїм святим серцем щиро вірить у чистоту душі свого брата Святополка: *"Блаженний ішов до брата свого, не чекаючи в серці своєму ніякого зла від брата свого"* [2].

Жертовність Бориса у контексті площини "людина віри" теж висвітлена в іншому ключі. Але значення її не нівелюється, а посилюється тим, що він просить Бога позбавити гріха свого вбивцю, говорить про те, що прийшов на світ для рятунку людей від "ворожих поган": *"І ось я посланий був батьком своїм аби врятувати людей від ворожих йому поган, і ось нині поранений ємо рабами батька мого. Але, Владико, звільни їх від гріхів, мене ж упокой зі святими, і не передай мене в руки врага, оскільки Ти єси захисник мій, Господи, і в руки Твої передаю дух мій"* [2]. У цитованому фрагменті відчутний прямий зв'язок із пожертвою Христа. Якщо у "Повіданні..." це наближена модель до мученицької смерті Ісуса, то у Нестора це не модифікована мініатюра.

Образ **Гліба**, як і його брата, рухливий у просторовому аспекті. Але він так само змальований від низького до високого, отже, йому властиве духовне зростання: *"...святий Гліб захотів втекти у північні землі, де був його інший брат, кажучи, "аби мене якось не погубив""* [2]. Найближчим і найяскравішим прикладом для нього став Борис, який повністю уподібнений до образу Божого. Образ меншого князя у Нестора слугує посередником між людьми і трансцендентним. Наближення до пересічного християнина, яке невластиве Борису в жодному з двох життів, оприявлює людям можливість стати одним із обраних. Це саме той образ, який веде від життя земного до зближення з божественним.

У творі присутній елемент плачу, але сила його знижена: *"... молився (Борис) Богу зі сльозами, припадаючи, скільки було в нього сил. І знову впав на ложе своє, плачучи гірко..."* [2]. Це єдина згадка сліз. Омивання душі та тіла через сльози, яке було у "Повіданні..." ми не знайдемо. За швидким прогресом подій сакральне значення сліз губиться і стає блідим на тлі художнього опису героїв.

Життя духу святого у світі вічному більше турбувало свідомість Нестора. Він розлого описав усі зцілення та покарання від святих братів. Текст "Чтенія..." містить п'ять прикладів зцілення та чуда, одне покарання, яке несе дидактичний характер. Зці-

лення засвідчує святість канонізованого, а покарання має більш вагоме значення, бо вселяє віру у читача, змушує його дотримуватися релігійно-моральних меж земного буття.

Вибудовуючи парадигму образів Бориса та Гліба, автори обох житій брали лише необхідні факти з життя, надмірно не деталізуючи і не вдаючись до розлогих біографій. Як зазначає О. Сліпушко: "З огляду на літературне завдання життя біографічні факти в ньому є лише готовими формами для вираження ідеального образу подвижника, адже з реального життя святого агіограф бере те, що сприяє досягненню поставленої мети – доведення святості. Вибрані риси максимально узагальнюються, тому індивідуальність святого зникає за рисами ідеального типу" [6, 19]. Натомість, навіть на основі ретельно відібраних фактів, в образі святих з'являються відтінки і напівтони, які творять об'ємний образ святості. Образи князів індивідуалізовані, але в єдності представляють лише один бік цілісного поняття руської святості, яке було створене середньовічними житіями агіографів всієї Русі-України. Тому настільки важливо було розмежувати і протиставити не лише ці два образи, а й твори, в яких вони згадуються.

Отже, у обох творах соціально-етичні портрети князів індивідуалізовані і нетотожні. Борис та Гліб несуть різне семантичне наповнення. Їхнє функціональне значення теж відрізняється, хоча формально вони репрезентують одну ідею. Протиставлення двох князів засвідчують такі аспекти:

- Борис представляє абсолютний ідеал і взірць для наслідування, а Гліб – посередник між земним світом і потойбічним;
- Борис вмирає мученицькою смертю, бо бере на себе місію спокутувати гріхи попередників / брата, а Гліб – наслідує вчинок брата;
- образ Бориса вибудовується лінійно, а Гліба – від низького до високого;
- розкриття образу Бориса здійснене у трьох умовно визначених площинах: проста людина, князь-воїн та людина віри; у розвитку соціально-етичного портрету Гліба відсутня площина "князь-воїн".

Протиставляючи манеру побудови портретів святих у "Повіданні..." та "Чтенії" варто коротко відзначити такі риси:

- у "Повіданні..." невідомого автора парадигма образу князів статична і динаміка проглядається лише на прикладі образу Глі-

ба. Вона стосується сфери духу. У "Чтенії..." князям властива динаміка руху (вони не статично чекають своєї долі);

– у "Чтенії..." відчутне послаблення сакрального наповнення символу плачу / сліз;

– у житті невідомого автора християнська догма про любов до ближнього зведена до вузького сімейного кола, а у творі Нестора – не має соціальних обмежень;

– у "Повіданні..." жертвовність Бориса є модифікованою мініатюрою до жертви Христа, а у "Чтенії..." – смерть Бориса шаблонна до смерті Ісуса;

– автор "Повідання..." побіжно згадує посмертні вчинки героїв, а Нестор присвятив цій важливій характеристиці значну частину свого життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Межжеріна Г. Князі Борис, Гліб та їхні супротивники в оцінці літописців XI–XIII ст. // Мовознавство, К., 2013. Вип. 4. – С. 27–43.

2. Нестор. Чтеніє про житіє і погубленія блаженних страсотерпців Бориса і Гліба // litopys.org.ua

3. Повідання про святих князів Бориса та Гліба // litopys.org.ua

4. Сліпушко О. Давньоукраїнський бестіарій. – К.: Дніпро, 2001. – 144 с.

5. Сліпушко О. Еволюція та функціонування літературних образів у книжності Київоруської держави (XI – перша половина XIII ст.) : Монографія. – К. : Аконті, 2009. – 416 с.

6. Сліпушко О. Руська філософія буття в образах Бориса і Гліба // Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка, К., 2011. Вип. 22. – С. 19–22.

Стаття надійшла до редакції 24.04.15

А. Бурутина, студ.

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

Парадигма образов Бориса и Глеба в средневековых житиях

В статье исследуется парадигма образов Бориса и Глеба в "Сказание о святых князях Борисе и Глебе" неизвестного автора и "Чтении о житие и погублении блаженных страсотерпцах Бориса и Глеба" Нестора. Анализируются авторская интерпретация образов святых и особенности их индивидуализации, определяется специфика интерпретаций образов в каждом произведении.

Ключевые слова: парадигма, образы Бориса и Глеба, "Сказание о святых князях Борисе и Глебе", "Чтение о житие и погублении блаженных страсотерпцах Бориса и Глеба" Нестора, агиографическая литература, святой.

**The paradigm in the images of Boris and Gleb
in the literature of Middle Ages**

The article is devoted to the paradigm in the images of Boris and Gleb in "The story (povidannia) of the holy princes Boris and Gleb" of the unknown author and "The reading (chteniye) about the life and disease of the Saint martyrs Boris and Gleb" by Nestor. The autor's interpretation of the holy image and features of their individualization are analyzed, the peculiarities of the explication of images in each writing are defined.

Key words: *the paradigm, images of Boris and Gleb, "The story (povidannia) of the holy princes Boris and Gleb", "The reading (chteniye) of life and disease of the Saint martyrs Boris and Gleb" by Nestor, the hagiography, the holy.*

УДК 82–14

М. П. Величко, канд. філол. наук
Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна"

**ПОЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ
АНДАЛУЗЬКОГО ПОЕТА ІБН ХАФАДЖІ.
ТРАДИЦІЙНІ ПОЕТИЧНІ ФІГУРИ
В АВТОРСЬКИХ ВАСФАХ**

Запропоноване літературне дослідження концентрується на творах майстра пейзажної лірики Ібн Хафаджі. У статті проаналізовано андалузську лірику з позиції суто арабської поезики, а саме трьох її складових: віршованого розміру, рими і стилістичних фігур.

Ключові слова: *жанр, літературна епоха, тематика творів.*

Ібн Хафаджа – відомий андалузський поет, який вважається продовжувачем традицій представника "нового стилю" ас-Са-наубарі. Поезія Ібн Хафаджа характеризується насамперед ускладненою метафоричністю, експресивністю та образністю.

Одне з провідних місць серед жанрів арабо-іспанської середньовічної літературної традиції посідала пейзажна лірика, яка стала симбіозом класичного підходу до *васфу* (*wasf* – досл. "опис", жанр пейзажної лірики в арабській поезії) та індивідуальних, авторських прийомів.